

Zinātnes Vēstnesis

Latvijas Zinātnes padomes, Latvijas Zinātņu akadēmijas un Latvijas Zinātnieku savienības laikraksts

16 (495)

ISSN 1407-1479

2015. gada 12. oktobris

Kandidātu saraksts 2015. gada LZA jaunu locekļu vēlēšanām

AKADĒMIĶI (5 vakances)

Andrejs Ērglis – dz. 25.12.1964., *Dr.med.* (2006). LZA kor. loc. (2008). LU profesors, LU Kardioloģijas zinātniskā institūta direktors.

Māra Grudule – dz. 01.03.1963., *Dr.philol.* (1995). LZA kor. loc. (2010). LU profesore, LU Literatūras, folkloras un mākslas institūta pētniece.

Andrejs Krasņikovs – dz. 27.07.1956., *Dr.sc.ing.* (1992). LZA kor. loc. (2011). RTU profesors, RTU Betona mehānikas laboratorijas vadītājs.

Māra Pilmāne – dz. 22.05.1962., *Dr.habil.med.* (1997), LZA kor. loc. (1997). RSU profesore, RSU Anatomijas un antropoloģijas institūta direktore.

Aleksandrs Rapoportis – dz. 13.10.1946., *Dr.habil.biol.* (1992), LZA kor. loc. (1993). LU profesors, LU Mikrobioloģijas un biotehnoloģijas institūta Šūnu bioloģijas laboratorijas vadītājs.

Mārtiņš Rutkis – dz. 8.08.1957., *Dr.phys.* (1992). LZA kor. loc. (2011). LU CFI vadošais pētnieks, LU CFI direktora vietnieks zinātniskā darbībā.

Kaspars Tārs – dz. 10.25.1971., *PhD* (1993), Upsalas Universitāte. LZA kor. loc. (2010). LU asoc. profesors, Latvijas Biomedicīnas un studiju centra vadošais pētnieks.

KORESPONDĒTĀJLOCEKĻI

Fizikas un tehniskās zinātnes

Materiālzinātne (fizika) – 1 vakance

Līga Grinberga – dz. 21.09.1977. *Dr.phys.* (2007). LU Cietvie-
lu fizikas institūta vadošā pētniece.

Ķīmijas, bioloģijas un medicīnas zinātnes

Ķīmija – 1 vakance

Pāvels Arsenjans – dz. 29.05.1975. *Dr.chem.* (2001). OSI va-
došais pētnieks, Farmakomodulātoru sintēzes grupas vadītājs.

Humanitārās un sociālās zinātnes

Teoloģija (relīģiju pētniecība) – 1 vakance

Valdis Tēraudkalns – dz. 25.06.1964., *Dr.phil.* (2000). LU
Teoloģijas fakultātes vadošais pētnieks.

Lauksaimniecības un meža zinātnes

lauksaimniecības zinātnes – 1 vakance

Ina Alsina – dz. 26.07.1960. *Dr.biol.* (1993). LLU profesore,
LLMZA īstenā locekle (2006).

ĀRZEMJU LOCEKĻI (3 vakances)

Antonio Bianconi – dz. 19.12.1944. *Dr.phys.* (1969). Romas
Universitātes profesors, Romas Starptautiskā materiālzinātnes
centra direktors.

Šamils Gancevs – dz. 19.04.51. PhD (1982). Baškīrijas Valsts
Medicīnas institūta direktors, Baškīrijas Republikas Zinātņu
akadēmijas korespondētājloceklis.

Vladimirs Gusakovs – dz. 12.02.1953. PhD (1984). Baltkrievijas
Nacionālās Zinātņu akadēmijas akadēmiķis (2003), Baltkrievijas
Nacionālās Zinātņu akadēmijas Prezidija priekšsēdētājs (2013).

Valdemars Razums – dz. 17.07.1955. *Dr.habil.chem.* (1990).
Viļņas Universitātes Biokīmijas institūta Bioanalīzes laboratorijas
galvenais zinātniskais līdzstrādnieks, Lietuvas Zinātņu aka-
dēmijas prezidents (2009).

Tarmo Soomere – dz. 11.10.1957. *Dr.* (1992). Tallinas Tehniskās
universitātes Kibernētikas institūta Viļņu inženierijas
laboratorijas vadītājs, Igaunijas Zinātņu akadēmijas prezidents
(2014).

Karls Pajusalu – dz. 20.06.1963. *Dr.philol.* (1996). Tartu Uni-
versitātes profesors, Igaunijas ZA akadēmiķis (2011).

Ministru prezidentei L. Straujumai
Saeimas Izglītības, zinātnes un kultūras komisijai
Saeimas Budžeta komisijai

Par finansējumu zinātnei

Latvijas Zinātņu akadēmijas Prezidijs vēlas paust savu sat-
raukumu par stāvokli Latvijas zinātnes finansēšanā.

Jau vairāku gadu garumā nav nodrošināta Zinātniskās dar-
bības likuma 32.3 panta izpilde, kas nosaka, ka "Ministru kabi-
neta, iesniedzot Saeimai gadskārtējo likumu par valsts budžetu,
paredz ikgadēju finansējuma pieaugumu zinātniskajai darbībai
ne mazāku par 0,15 % no iekšzemes kopprodukta, līdz valsts
piešķirtais finansējums zinātniskajai darbībai sasniedz vismaz 1
% no iekšzemes kopprodukta". Mēs lūdzam Jūs darīt visu iespē-
jamo, lai šī likuma norma īstenotos 2016. gada valsts budžetā.

Situāciju tagad vēl vairāk sarežģījis fakts, ka 2015. gada
augustā beidzās zinātnieku nodarbinātība iepriekšējā plāno-
šanas perioda Eiropas projektos. Nākamā plānošanas perioda
struktūrfondu finansējums būs pieejams tikai ar 2016. gada II
un III ceturksni, kas rada finansējuma pārrāvumu un riskus zi-
nātnieku, īpaši jauno zinātnieku, noturēšanai Latvijā. Zinātnes
finansējuma nepārtrauktības nodrošinājumam, kā aprēķinājusi
Izglītības un zinātnes ministrija, 2016. gada pirmajiem mēne-
šiem vien būtu nepieciešami papildus 2,5 milj. euro.

Cerot uz izpratni un atsaucību

Latvijas Zinātņu akadēmijas Prezidija vārdā

LZA prezidents **O. Spāritis**

Sveicam jubilārus!

2. oktobrī – LZA goda locekli **Jāni ROKPELNI**

5. oktobrī – LZA ārzemju locekli **Dini Pjetro UMBERTO**

9. oktobrī – LZA īsteno locekli **Elmāru GRĒNU**

11. oktobrī – LZA īsteno locekli **Ēriku KUPČI**

12. oktobrī – LZA īsteno locekli **Andreju SILINU**

13. oktobrī – LZA korespondētājlocekli **Aiju MELLUMU**

30. oktobrī – LZA korespondētājlocekli **Āri JANSONU**

Ad multos annos!

Latvijas Zinātņu akadēmija

27. Baltijas zinātņu vēstures konference

Š. g. 1. un 2. oktobrī Rīgā un Jelgavā norisinājās 27. Baltijas
zinātņu vēstures konference "Zinātniskās biedrības, zinātņu
akadēmijas, akadēmiskā sabiedrība Baltijā" ("Learned Societies,
Science Academies, Academic Community in the Baltic"), ku-
ras ietvaros notika Baltijas zinātņu vēstures un filosofijas aso-
ciācijas ģenerālā asambleja (1. oktobrī), kā arī Latvijas Zinātņu
akadēmijas un Eiropas Zinātņu un mākslu akadēmijas kopīgā
sesija (2. oktobrī).

Konferences plenārsēdi Latvijas Zinātņu akadēmijā 1. oktobrī
atklāja LZA prezidents Ojārs Spāritis, asociācijas Goda locekļu
diplomas pasniedza profesoram Anto Leikolam (Somija) un
profesoram Leonidam Ribickim (Latvija). (Profesora Arvo Tēriņa
(Igaunija) vietā diplomu saņēma viņa kolēģe.)

Plenārsēdē referātus nolasīja profesors Jānis Stradiņš, pro-
fessors Liberts Klimka (Lietuva), profesors Anto Leikola. Video-
apsveikumā konferences dalībniekus uzrunāja profesors Pēteris

Mīrseps (Igaunija), kurš tobrīd atradās Šanha-
jas universitātē Ķīnā. Viņa referāts "Zinātnes
filozofija Igaunijā" videovariāntā ir pieejams
internetā. Pēcpusdienā darbs paralēli turpinā-
jās Paula Stradiņā Medicīnas vēstures muzejā
("Medicīnas, farmācijas un veterinārijas vēsture")
un Rīgas Tehniskajā universitātē ("Izglītība
un kultūra, humanitārās, sociālās biedrības,
dabaszinātnes un inženierzinātnes").

2. oktobrī Jelgavā, Ģederta Eliasa Vēstures
un mākslas muzejā norisinājās apvienotā 27.
Baltijas zinātņu vēstures konferences, Latvijas
Zinātņu akadēmijas un Eiropas Zinātņu
un mākslu akadēmijas sesija, kurā EZMA pre-
zidents profesors Feliks Ungers (Felix Unger)
pasniedza Lielo Feliksa balvu un divas veici-
nāšanas jeb mazās Feliksa balvas.

Šogad Lielā Feliksa balva piešķirta LZA
goda loceklim Imantam Lancmanim par
Rundāles pils restaurācijas vadību, kā arī
Jelgavas pils Kurzemes hercogu kapuņu zi-
nātnisko izpēti un atjaunošanas vadību, sa-
vukārt veicināšanas jeb mazās Feliksa balvas
piešķirtas divām jaunām zinātniecēm: *Dr.
arch.* Daigai Zigmundeī par Latvijas kultūrai-
navas zinātniskiem pētījumiem, ieguldījumu
ainavu arhitektūras jomas attīstībā Latvijā un
sadarbības veicināšanu Eiropā un *Dr. med.* Ie-
vai Libietei par zinātniskiem pētījumiem Lat-
vijas psihiatrijas vēsturē un Andreja Vezālija
piecsmiņģades un psihiatrijas vēsturei veltītu
muzeja ekspozīciju veidošanu.

(Plašāku informāciju par LZA sadarbību
ar EZMA, kā arī par iepriekšējiem Feliksa bal-
vu laureātiem lasiet internetā LZA mājaslapā
www.lza.lv vai twitter.com/LZA_LV)

A.Edžiņas foto

Akadēmiķis Kurts Švarcs Latvijas Zinātņu akadēmijā

A.Edžiņas foto

Reizi gadā akadēmiķu saimei, studentiem un citiem intere-
sentiem ir laime un iespēja noklausīties šobrīd Vācijā dzīvojošā
LZA akadēmiķa, Lielās medaļas laureāta KURTA ŠVARCA lekciju
par kādu cilvēci un civilizācijai būtisku jautājumu, jo, kā teica
akadēmiķis Juris Ekmanis, Kurts Švarcs nav tikai radiācijas ciet-
vielu fiziķis un savas skolas izveidotājs, bet skatās uz pasauli
daudz plašāk. Ikgadējās lekcijas ir veids, kādā akadēmiķis parā-
da savu aktīvo un ieinteresēto līdzdalību tās Zinātņu akadēmi-
jas darbībā, par kuras īsteno locekli viņš ir ievēlēts.

Lekcijas, kas notika 24. septembrī un tika nosaukta par LZA
sēdi – diskusiju, tēma bija "Zinātnes sākami un evolūcija". Pagā-
jušajā "Zinātnes Vēstneša" numurā ("ZV" nr.15, 2015. g. 21. sep-
tembris) varēja izlasīt autora rakstītas diezgan izsmeltošas lekcij-
as tēzes (var atrast arī internetā), tādēļ interesantāk pakavēties
pie jautājumiem pēc akadēmiķa uzstāšanās, kas skāra zinātnes
evolūciju un iespējamo tālāko attīstību. Piemēram, vai māks-
ligais intelekts savā attīstībā var pārsniegt dabīgo? Atbilde:
intelekts var piemist tikai cilvēkam, nevis mašīnai. Mākslīgais
intelekts ir vārdu spēle. Ja intelekts attīstīsies harmoniski, tas
var izdzīvot, taču, ja tas kļūs nevardams, tad nebūs arī progno-
zējams. (Jautājums bija saistīts ar lektora pieminētajiem masu
iznīcināšanas līdzekļiem, kas tāpat ir zinātnes produkts.) Vai
augsts intelekts vispār var būt harmonisks un humāns? Atbilde:
ja var, tad izdzīvos. Ja ne, tad atliek vecā anecdotē par divām
planētām, kur viena žēlojas, ka tai uzmeties kašķis, nieze, sauk-
ta par civilizāciju, un otra mierina: "Neuztraucies, pāries!"

Z.K.

Jānis Stradiņš

MAZĀK PAMANĪTIE RAIŅA DARBI LATVIJAS LABĀ

Ziņojums Letonikas VI kongresa plenārsēdē 2015.gada 10.septembrī

Rainis ir bijis bezmaz vai vienīgais latviešu nācijas universālais ģēnijs 20. gadsimtā, viņa devums nācijas garīgajā izaugsmē, valstiskuma izcīnīšanā un it īpaši mūsu dzejā, dramaturģijā, cittautu klasiku darbu tulkošanā, nācijas apvēršņa paplašināšanā ir nepārvērtējams. Turklāt tas ir tik vispusīgi un no dažādiem skatupunktiem pētīts, ka, šķiet, par to nekas jauns nav pasakāms. Raiņa "Kopotu Rakstu" 30 sējumu lielizdevums ar komentāriem (1977–1986) atklājis tik daudz jaunu aspektu mūsu nacionālā ģēnija izpratnei (vai neizpratnei?), ka var ļauties neskaitāmām jaunām, laikmetu maiņai pielāgotām interpretācijām, variācijām un skaidrojumiem.

Nevēloties pievienot savu interpretāciju Raiņa pārļācīgajam vērtējumam kopumā, jubilejas reizē tomēr mēģināšu iezīmēt, pareizāk sakot, atgādināt dažas marginālas Raiņa darbības puses, kuras varbūt būtu dziļāk pētāmas, īpaši Raiņa "mazos darbus", akcentējot tos, kas saistāmi ar akadēmisko dzīvi, ar Raiņa skatījumu uz latviešiem, ar Raiņa letonistikas kontekstā, kā ideju ģeneratoru un katalizatoru.

Kādā 1908. gada dienasgrāmatas ierakstā Rainis izsakās: "Ģēnija tragēdija: atdot savu darbu priekš tautai, arī sevi pašu; savu lielo darbu atstāt par labu maziem un niecīgiem darbiņiem <...> Mazi talanti to neizcīš. Lielie vai nu pienākumu nicina, vai padodas un dara mazos darbus bez skandēšanas. Atzist, ka sabiedrībai, t. i. cilvēcei vienmēr taisnība pret katru atsevišķu cilvēku, arī lielāko. Kas ir miesās stipri, tie pārvar arī šo tragēdiju caur to, ka paspēj fiziski abus darbus: mazos, no sabiedrības liktos, un lielos, no sevis paša dotos" ¹. Citos dienasgrāmatas ierakstos Rainis augstu vērtē to, ko spējis dot dzejā un mākslinieciskā daiļradē vispār, taču šaubās, vai viņam nav bijis vairāk sevi jāvēlta arī sabiedriskai, politiskai, publicistiskai darbībai. Šī dilemma viņu īpaši nodarbinājusi pēc Latvijas neatkarības iegūšanas, kad Rainis pretendējies uz augstiem valsts amatiem un centies aktīvāk iesaistīties valsts darbā, arī sabiedriskā darbībā, un atsaucies uz tābrīža aktualitātēm. Turklāt Rainis centies vienlaikus izpausties visdažādākās jomās, kas vienam cilvēkam reāli bija grūti paveicams.

Rainis un akadēmiskā dzīve

Jau 1907. gadā, Šveices trimdas gados, dienasgrāmatā projektu burtnīcīnā dzejnieks ir paudis vēlmi strādāt akadēmisku darbu, kļūt par profesoru (piem. [2]), braukt studēt uz Cīrihi ².

Mazāk pamanīts ir Raiņa 1913. gada februāra projekts dibināt latviešu augstskolu ārzemēs:

"2.2.13. Vajaga dibināt latv. augstskolu ārzemēs; klāt ģimnāzija un priekšskolas. Dažas fakultātes, kuras visvairāk pieprasā: tautsaimniecība, dabaszinātnes, medicīna, literatūra, valodas. Ekspāzītiem var likt tās valsts komisijā, kurā atrodas universitāte. Kursi īsi, kā Bernē filozofija 2 gadi. Maksa tā pate, kā ārvalstī. No bagātiem bez tam ziedojumi, no kuriem stipendijas spējīgiem. Par spējam jāspriež kolēģijai un jāpierāda ar rakstu darbiem. Klāt arī zinātnisks un literārisks beletristisks žurnāls un biļetens – nedēļnieks. Viena disciplīna žūr-avižniecība. Mācības biedrības klāt terminoloģijas nodibināšanai. Profesori: mehānikie – ārzemju; katrs lasa savā valodā. Latviešus uzaicināt: Kaspersonu, Endzelīnš – dārgs, bet kādu jaunu valodnieku, Kindzuli, Balodi, Krauja, Eglīti, Hermans, prof. Balodis, Zālītis, Šmidts, Milenbahs. Sākumā tikai pa vasaru. Varbūt uzaicināt uz viesojumiem mājeniekus, kuri ir vietās un citādi palikt nevar. Daugi. Bet jāsarģājas no priekšlasītāju sistēmas, jāsarģās no demokrātiskas izplūšanas runās un debatē, un no savstarpīgām cīņām." ³.

Redzams, ka Rainis iezīmē potenciālo docētāju sastāvu, kuru vidū ir gan patiesi ievērojami tālaika latviešu zinību viri: valodnieki Kārlis Milenbahs, Pēteris Šmits, Jānis Endzelīns (nav isti saprotams, kas domāts ar piebildi – dārgs?), tautsaimnieks Kārlis Balodis, enciklopēdiski izglītotie Kārlis Kaspersons, Hermanis Asars, Pēteris Zālīte un Pauls Dauge, literāts Viktors Eglītis, gan arī literāts un vēlākais diplomāts Antons Balodis (Krauja), Raiņa vēstulju korespondents agronomis un Latgales Atmodas darbinieks Jezups Kindzulis. Piemienētie galvenokārt nāk no humanitāro un sociālo zinātņu vides, kamēr dabzinātņu, lauksaimniecības un tehnisko zinātņu lietpratējus Rainis neaizīmē.

Profila ziņā Raiņa universitāte iecerēta kā Maskavā funkcionējošās Šņavaska tautas universitātes līdzinieci, kurā tolaik studēja ne mazums latviešu (piem., A. Švābe), taču uzsverot latviešu valodas, zemes, kultūras pētīšanu, turklāt plašākā, Baltijas kontekstā:

"Manas universitātes raksturs būs tāds, kā viņu. Galvenais nolūks latv. kultūras pacelšana,

ne veikals. Veikals arī priekš masas pievilšanas un priekš, un arī par noderību darbā, piem., avižniekiem. Programma citāda un plašāka: arī teātris un drāma, mūzika, gleznošana, dejas, tautas dejas. T. dziesm. – vecais Barons. Ierosināt zinātniekus uz latv. valodas, zemes, mākslas pētīšanu. Salīdzināt un mācīties <...> Šņavaska (sic!). Daņu tautas augstskolas. Disciplīna: par bibliotēkām, par tautaugstskolām. Grāmatu druka un apgāde. Amatniecība: Modernieks. Visu kultūru apņemt sevi. Latviešu statistika. Valodas radīšana. Latgale. Tuvošanās leišiem un igaunjiem. Leitoloģija, estoloģija. Miars ar vāciem – baltoloģija. Mūsu vēsture. Arējā kultūra, tehnika, rūpniecība, lauksaimniecība. Kooperācija, kā sevišķa disciplīna. Dārkopība, kuģniecība. Visam jādibinās uz estētisko kultūru." ⁴

Domājams, pēc Raiņa ieceres šāda latviešu tautas augstskola (ir tāpat atsauce arī uz dāņu tautas augstskolām!) varētu darboties kaut kur Šveicē, un tās apmeklētāji būtu emigranti vai arī vasaras viesi no dzimtenes.

Tiesa, šī Raiņa koncepcija tika publicēta tikai Raiņa "Kopotos Rakstos" 1986. gadā un diez vai Raiņa laikmetu apsteigušās domas tieši ietekmējušas latviešu augstskolas idejas veidošanos, kas tajos gados diemžēl vēl virzījās uz priekšu gausi ⁵.

Taču šī ideja kļuva aktuāla jau pēc pāris gadiem, kad latvieši 1. pasaules kara sākumā tika izklēdēti bēgļu gaitās Iekšējā kara un arvien spēcīgāk iezīmējās autonomijas centieni, tostarp arī latviešu augstskolas projekts. To pirmoreiz publiski prezentēja Maskavā filozofijas maģistrants Pauls Dāle 1916. gada februārī, izvirzīdams ideju par vienotu universitāti latviešu valodā, kas sevi iekļautu arī tautas augstskolu un latviešu zinātņu akadēmiju ⁶. Konkrētāk šāda prasība izskanēja Tērbatas (Jurjevas) latviešu skolotāju kongresā pēc Februāra revolūcijas 1917. gada jūnijā ⁷.

Šos demokrātiskās pilsoniskās inteliģences vidū dzimušos projektus, ciktāl tie nonāca līdz Rainim Šveices trimdas izolācijā, viņš dedzīgi atbalstīja, arī vēstulēs savam draugam – marksistam Paulam Daugeim (1916.g. 8. II vēstule) ⁸, kurš tolaik gan vēl bija noskaņots skeptiski: "Šī pārmērīgā latviešu valodas uzsveršana, šis balsis pēc latviskas augstskolas, tautiskiem kursiem, tautiskām darbnīcām, tautiskā teātra un tautiskas izpriece ar stiprā mērā pārspīlēta". Pats Rainis 1916. g. 26.–28. augustā bija rakstījis no Kastanjas Latviešu Bēgļu apgādāšanas Centrālkomitejas valdei (t.i. Vilim Olavam):

"28. 8. 16. Vajadzētu valdībai aizrādīt sevišķu vēribu piegriezt latviešu tautas garīgo interešu apgādībai, pabalstīt visas latviešu kulturālās iestādes, vispirmā kārtā kulturālas birojam pabalstīt latviešu vidusskolu, vākt kapitālu latviešu augstskolas dibināšanai. Valdei šini pat nolūkā tūlīt vajadzētu lūgt valdību likuma kārtā atzīt vidusskolu un augstskolu dibināšanu ar latviešu mācību valodu, ar valsts tiesībām un uz valsts rēķina. Pēc materiāla pabalsta sniegšanas bēgļiem šī ir pirmā un neatlaidīgā latviešu tautas prasība, jo latviešu tauta ir kulturālākā tauta Krievijā un no gara vajadzību apmierināšanas cieš vairāk nekā jebkura cita tauta, neizņemot i polus." ⁹

Tātad Rainis izsacījis atbalstu latviešu augstskolas dibināšanai. Šķiet, Raiņa nostāja šajā jautājumā kaut cik ietekmēja ne tikai Paulu Daugi, bet pat Pēteri Stučku, kurš pret latviešu augstskolu sākotnēji bija stipri skeptisks ¹⁰. Latviešu augstskolas ideja tomēr pirmoreiz – kaut daļēji un deformēti – īstenota viņa islaidīgās lielnieciskās valdīšanas mēnešos (1919. gada februārī – maijā) ¹¹ un vēlāk savā atskatā uz Padomju Latvijas pieciem pastāvēšanas mēnešiem Stučka pozitīvi vērtējis tieši augstskolas dibināšanu ¹². LR 10 gadu jubilejas izdevumā to uzsvēra arī A. Kirhenšteins ¹³ un vēlāk – pirmais ZA prezidents P. Lejiņš ¹⁴.

Patī Latvijas Augstskolas ideja tika izlolota 1916.–1919. gadā Tērbatā, Maskavā, Rīgā demokrātiskās pilsonības aprindās; no Šveices tālumie Rainim un viņa retajiem domubiedriem to ietekmēt bija gandrīz neiespējami.

Atgriezies Rīgā 1920. gada pavasarī, Rainis te atrada jau nodibināto Latvijas Augstskolu ¹⁵, kura izvietojās bijušajā Rīgas Politehniskā institūta ēkā viņa, Raiņa vārdā nosauktajā bulvārī. Raiņa iedvesmojošai dzejai Brīvības cīņu laikā bija ļoti liela, pat izšķirīga loma tolaik sociālistiski noskaņoto latviešu strādnieku un bezzemnieku iesaistē par neatkarīgas Latvijas valsts nodibināšanu, īpaši Cēsu kauju un Bermonta sagrāves laikā – ne velti Raiņa dramatiskā poēma "Daugava" (1919) un vēlāk pēc tās veidotā Mārtiņa Brauna himniskā dziesma "Saulē, pērkons, Daugava" (1990) tautas apziņā gan tolaik, gan arī tagad ir paceltas simbola pakāpē. Šo Raiņa nopelni izvērtējis Uldis Ģērmanis grāmatā "Ceļā uz Latviju" (1990) ¹⁶.

Latvijas Augstskolas (LA) pirmajos gada svētkos 1920. gada 28. septembrī Raini kopā ar Dainu tēvu Krišjāni Baronu likumsakarīgi ievēlēja par pirmajiem LA goda biedriem. Tiesa, ja Baronu uzreiz ievēlēja vienbalsīgi, tad "lielo cilvēcības, taisnības un brīvības aizstāvi" Raini tikai otrajā piegājienā pēc pārbalsošanas. Ievērojot balsotāju – toreizējās LA organizācijas padomes sastāvu, kura vidū bija ne mazums Raiņa idejisko un politisko oponentu un arī "vecu RPI profesoru" ¹⁵ arī tas bija panākums.

Kā piemēru minēšu vienu no ietekmīgākajiem profesoriem Valodnieciski filozofiskajā fakultātē izcilo valodnieku un folkloristu Pēteri Šmitu, kurš savā sarakstē ar publicistu Jāni Lapiņu (1934. gadā jau pēc Raiņa nāves), retoriski vaicājis: "Kādēļ tad lai mēs Raini dievīnām? Viņš esot bijis nacionālists? <...> Vai tas bija nacionālists, kad Rainis, pateikdamies par pagodinājumu, no universitātes katedras apliecināja – es pats biju klāt – ka viņš esot sociāldemokrāts nevis tikai apstākļu spiests, bet no visas savas pārliecības. Vai kāds nacionālists ir visu savu mūžu sludinājis šķiru naidu? Neilgi priekš mēžu viņš vēl dziedāja: "Ak, pirmais maijs, tu sarkanais!" Ka arī par dzejnieku neturu "lielo" Raini, par to jau agrāk esmu rakstījis". Patiešām, P. Šmits 1931. gada 8. februāra vēstulē tam pašam Lapiņam bija rakstījis: "Ļoti izglītotš, ar plašām zināšanām, pat varbūt ar pētiņģa gara dāvanām, bija Rainis, bet poēzijas ziņā viņš stāv apakš Lapas Mārtiņa. Raiņa dzejoļi, publicēti ar 1905. gadu, ir pildīti ar proklamāciju un pagrīdes literatūras izteicieniem, patika varbūt jaunai paaudzei. Es tos nevarēju lasīt bez īgnuma. Tulkot un svešu ideju apstrādāt Rainim vēl izdodas, bet dzejot patstāvīgi viņš nav spējīgs" ¹⁷.

Savukārt Rainis pats, 1920.gada 28.septembrī Latvijas Augstskolas gada svētkos, pateikdamies savā un Barona tēva vārdā, izcēla "Augstskolas lielo toleranci: visiem taču esot zināms, ka viņš ir sociāldemokrāts – ne vien pēc piederības pie šīs partijas, bet arī pēc savas pārliecības, un tomēr augstskola arī uzņēmusi savu spožu locekļu vidū. Šādā garā strādāt viņš novēl augstskolai arī turpmāk" ¹⁸. Zīmīgi ka pašu goda biedra diplomu Rainim pasniedza tikai 1927. gada 2. oktobrī LU rektors Mārtiņš Zīle, prorektors Persijs Zīlīte un profesors Arnolds Spekke, kad dzejnieks jau bija izglītības ministrs M. Skujenieka "kreisajā" ministru kabinetā. Goda biedra statuss jāva Rainim piedalīties LU padomes sēdēs ar balsstiesībām, ko viņš retumis arī izmantojis. Rainis piedalījies vai vismaz interesējies par LU Satversmes izstrādāšanu, ko veica rektora E. Felsberga vadībā.

Atsaucoties uz profesora Kārļa Baloža polemisko runu Saeimas budžeta debatēs, Ā. Šilde apgalvo, ka Rainim neesot piešķirts docenta nosaukums LA pārāk stingri definēto mācību spēku vērtēšanas kritēriju dēļ, lai gan viņu kā labu latviešu valodas pazinēju varētu piesaistīt LU Filozofijas un filoloģijas fakultātei, un Balodis to apzīmējis par netaisnību ¹⁹. Man nav ziņu, ka Rainis formāli būtu centies kļūt par docentu universitātē, viņu tolaik saistīja darbs Saeimā, vairākos teātros, Kultūras fondā, neskaitāmi sabiedriski pienākumi, arī radoša darbība dzejā un drāmā, taču nav izslēgts, ka šādu vēlmi universitātei vai tās pārstāvjiem impulsīvais un vispusīgais Rainis būtu izsacījis.

Par to varētu liecināt vairāki izteikumi dienasgrāmatās. 1920. gada 16. decembrī Rainim bija 4 stundu gara saruna ar seno paziņu, vēlāko filozofijas profesoru Pēteri Zālīti, kurš atnāca sūdzēties, ka fakultāte neatzīstot viņa Vācijas Dr. phil. grādu par Krievijas maģistra grādam atbilstošu. Zālītis aizrāda, ka "neviens no augst-

skolas profesoriem nav dakteri, izņemot Endzeļiņu, Zālīti un prof. Balodi". Viņš aicināja Raini – "lai lasot lekcijas Latvijas augstskolā. Vai lai pats piesakoties, vai lai gaidot, kad aicina". Rainis tālāk piemetina: "Augstskola – kulturāls centrs, un viņas interesēs pievilkt visus kultūras spēkus, tādēļ nolēmu gaidīt. Zālītis saka, ka es varētu lasīt lekcijas juridiskā un filoloģiskā fakultātē. Man tiesības lasīt lekcijas kā tieslietu kandidātam un profesora tiesības literatūrā kā dzejniekam. Tāpat varot lasīt par valodniecību – kā valodas radītājs. Endzeļiņš esot mans pretinieks – jo es Milenbaha pretinieks un viņš Milenbahu atzīstot. Endzeļiņš nav gribējis, ka mani ceļ par goda locekli" ²⁰.

Cita līdzīga satura saruna Rainim bijusi vēl 1926. gada janvārī ar kreisi noskaņotiem lauksaimniecības profesoriem A. Kirhenšteinu un P. Nomalu: "K. lamā Zālīti: jāatlaizot <...> lai mani Zālīša vietā; man par skaidru galva. Menderi arī nepielaižot juristi, kaut tam zinātniski raksti, kādi? Valteri vēl docentu" ²¹.

1925. gada 6. novembrī Rainis vēstulē pateicas tiesu medicīnas speciālistam Ferdinandam Neireiteram (vēlākajam Vācu Dabaspētnieku akadēmijas Leopoldina loceklim), kurš Rainim piesūtījis savu LU iestājkcijas tekstu ar tajā iekļautu Raiņa četrindri: "Jūsu runa un viņas priekšmets manī izeinteresēja kā jau bijušo juristu, un Jūsu uzskati, kas iziet uz mūsu dzīves humanizēšanu, man ir ļoti simpātiski un tuvi; es nožēloju, ka nepiederu pie cildeniem pētīšanas un mācību spēkiem mūsu tieslietu fakultātē" ²².

Šie piemēri liecina, ka Rainis visu laiku saglabājis mērenu interesi līdzdarboties LU, lai gan ar humanitāro un sociālo fakultāšu konservatīvajiem mācību spēkiem viņam nav isti pa ceļam, un uzaicinājums līdzdarboties viņam piekritīgajās jomās no Universitātes puses neseko.

Raiņa dienasgrāmatās vairākkārt pavīd labvēlīgi izteikumi par dažiem rektoriem – profesoru E. Felsbergu ("viens no vispatīkamākajiem cilvēkiem" ²³, un profesoru J. E. Rubertu, tāpat par Arvedu Svābi, Teodoru Celmu, literatūras lektoru Teodoru Zeifertu. Par veco profesoru Jāni Lautenbahu–Jūsniņu Rainis izsakās goddevīgi: "Ļoti patīkams cilvēks. Solijos no viņa mācīties vecumu" ²⁴. Turvākie domubiedri universitātē Rainim bijuši profesori K. Balodis, A. Kirhenšteins, P. Nomals, ar kuriem viņš samērā bieži kontaktējies un no kuriem guvis informāciju par stāvokli Universitātē.

Toties par Jāni Čaksti gan kā par Valsts prezidentu, gan kā par LU profesoru un goda doktoru Rainis izsakās nepelnīti negatīvi, pat nievīgi ²⁵. LU piektos gada svētkos 1924. gada 28. septembrī Rainis savā dienasgrāmatā raksturo šādi: "Uz augstskolu 12 līdz 2, nav runu, 1/2 3 Operā, es neēju. Čakste prof. honoris causa, joģigi. Zīle tura gandrīz teoloģisku runu, skandāls" ²⁶. Tomēr Čakstes piemiņas krājumā Rainis un K. Skalbe snieguši pirmajam valsts prezidentam vēltus izjustus piemiņas dzejoļus ²⁷.

Daudzās ievēribas cienīgās parādības LU dzīvē Rainis tā kā nepamana, viņa dienasgrāmatās, piemēram, nav pieminēta Paula Valdena triumfālā, bet vienlaikus nerezultatīvā viesošānās Rīgā 1924. gadā. Toties Raini satrauc studentu sociālās problēmas, biedē nepietiekamā sociālā un nacionālā tolerance universitātē, viņaprāt, pārāk sakāpinātais nacionālisms, kas īpaši izpaudās daudzu korporantu un Latvju Nacionālā kluba aktivistu izdarībās, arī tādās, kas bija vērstas pret Raini personiski – starpsaucieni un klepošana viņa runu laikā, Raiņa vārda aizķepāšana uz bulvāra nosaukuma plāksnītes pie LU galvenās ēkas 1922. gada maijā, kuras dēļ Rainis pat atteicies uzstāties šajā ēkā ²⁸ utt.

Rainis puda konsekvēntu sociāldemokrātisku nostāju, skaitījās (līdz ar Aspaziju) kreisās studentu biedrības "Zemgaliņa" (kādu laiku pastāvēja ar nosaukumu "Stars") goda filistrs, sacīja runu tās 30 gadu jubilejas sarīkojumā Lielajā gildē 1925. gada oktobrī (par to sīkāk manā rakstā K. Bambergas piemiņas krājumā)²⁹, līdzdarbojies kreisi noskaņotai studentu izdevumā "Studentu Dzīve".

Visumā Raiņa attieksme pret LU bija dalīta – atzīstot tās nozīmīgumu Latvijas valstij, viņš saskatīja arī tās nepilnības un savā ziņojumā LSDSP 12. kongresam (1927. gada 2. aprīlī) rakstīja rūgtuma pilnus vārdus par augstskolu, par kuras goda biedru ir ievēlēts: "Lielī līdzekļi doti Latvijas Universitātei, tā aptver gandrīz visus zinātnu laukus, tehniskās un humanitārās zinātnes. Līdzekļi nav bagātīgi, bet pietiekoši, tie ir lielāki, kā spēj dot kaimiņu valstis. Gars, kas Universitātē valda, nav tas, kāds ir noteicošais republikā. Universitātei demokrātisks gars ir svešs un pat pretīgs, Universitāte ir reakcijas stiprā pils. Vajadzētu nostādīt, lai to nevar pārņemt Universitātei savu profesoru sastāvu nav piemērojuse demokrātisma garam"³⁰.

No vienas puses, Rainis cīnījās par demokrātiju, brīvdomību universitātē, universitātes "gara" kardinālu pārveidošanu, sniedza eiropieisku nākotnes skatījumu, vērsās pret provinciālismu un nacionālu šaurību, vēlējās redzēt Latvijas Universitāti eiropieiskāku, modernāku, tolerantāku. No otras puses, viņš ignorēja LU kā nacionālas universitātes specifiku, nepietiekami vērtēja tautiskos ideālus un Universitātes mācībspēku sasniegumus, piemēram, baltoloģijā. Savā ziņā Rainis bija svešinieks tālaika Latvijas sabiedrībā, viņš vērtēja norises no pasaules augstumiem, apsteidza laiku. Viņš vēlējās katalizēt modernitātes procesus, bet sabiedrība to vēl neņēma pretī un neesmu pārliecināts, vai arī šodien būtu gatava tos pieņemt.

Raksturīgs ir Raiņa vēlējums t. s. darba studentiem 1925. gadā: "Mūsu tauta var cerēt uz nākotni tikai tad, ja viņa ir augsti kultūrela tauta <...> Jums jāstrādā ne vien mūsu tautai, bet arī citām tautām – cilvēcei <...> Salīdzinot jūs ar pilsonisko jaunatni, jāsaka, ka te ir uzskati, tur nav un arī nevar būt. <...> Zinātne jums ne vien jānes tautā, bet jāattīsta arī tālāk, jo tagadējā zinātne ir pilsonības radījums; viņa nav paliekoša"³¹.

Tas liedza Rainim gūt universitātes mācībspēku un studentu vairuma atbalstu. Toreizējā Latvija rādījās Rainim par šauru, viņa pārliecība bija tā, ka "latviešu tauta var pastāvēt un pastāvēs gadu tūkstošus, ja tikai viņai būs visaugstākie cilvēces mērķi", ka tā pastāvēs, ja iemies "tālajā cilvēcē kā viņas cienīgi locekļi"³². Viņš domāja līdzīgi kā Pauls Kalniņš, kurš 1918. gada 18. novembrī valsts proklamēšanas aktā izsacījis, "ka brīvā neatkarīgā Latvija mums (sociāldemokrātiem – J. S.) tomēr nav mērķis, bet tikai līdzeklis mūsu mērķu sasniegšanai – <...> sociālistiska republika brīvā tautu savienībā"³³. Šis viedoklis un toreizējās LSDSP dogmatiskā, dažbrīd pat sektantiskā politika un taktika lielā mērā atālināja Raini no pārsvarā nacionāli noskaņotajām mācībspēku un studentu aprindām Latvijas Universitātē. Raini kā sociāldemokrātu šīs aprindas neieredzēja un samierināšanās nenotika pat Raiņa bēres. Tiesa, Rainis pats bija izolēts LSDSP aprindās, viņa viedoklis bija gan nacionāls, gan sociālistisks, savā dziļākajā būtībā viņš bija individualists, kā to labi pamatojis Jānis Kalniņš savās grāmatās par Raini. Arī pats Rainis atzīst, ka "mana vientuļība būs iemesls manam sociālismam"³⁴, ticot, ka aiz viņa ir jaunatnes masa, pamatšķīra, kurā atbalsojas viņa ģenerētās idejas un kas tās īsteno.

Arī LU atsacīšanās izvīzīt Raiņa kandidatūru Nobela prēmijai 1926.–29. g., kuras reāla piešķiršana, bez šaubām, būtu stipri problemātiska, ir viens no posmiem sarežģītajā attiecību kompleksā. Šķiet, LU profesoru – kolēģu morālais pienākums toreiz būtu vismaz ieteikt un atbalstīt pretendentu augstajai prēmijai, kaut vai, "lai panāktu augstākā apbalvojuma piešķiršanu savai mazajai zemei," kā rakstīja pats Rainis beļģu valstsvīram – sociālistam K. Heismanam³⁵.

Katrā ziņā, pretrunīgās tendences LU attīstībā, tās attieksme pret Raini un citiem iekšējiem "opozicionāriem" pelna dziļāku un nopietnāku izpēti, īpaši tuvojoties LU 100 gadadienai.

Raiņa veikumi izglītības ministra amatā

Vēstures literatūrā un Raiņa biogrāfijās plaši iztirzāti neveiksmīgie mēģinājumi kļūt par Satversmes sapulces priekšsēdētāju un Valsts prezidentu, kur Rainim bija jāpiekāpjas Jānim Čakstem. Mazāk izgaismota Raiņa darbība izglītības ministra amatā Marģera Skujenieka "kreisās koalīcijas valdības" laikā (1926. g. dec. – 1928. g. febr.), par ko rakstījis Raiņa biogrāfs Antons Birkerts³⁶ un mūsdienās R. Treijs³⁷ un I. Ronis³⁸.

Kā izriet no Īvandes Kaijas atmiņām "Mana dienasgrāmata" (1931), viņa pielikusi daudz pūļu, lai iesaistītu Raini Kārļa Ulmaņa ministru kabinetā jau tūdaļ pēc Raiņa pārrašanās no trimdas, kaut 1920. gadā, kad pēc Satversmes sapulces ievēlēšanas tika veidots jauns ministru kabinets. 30. maijā Kaija (Ulmaņa kaimiņa cienītāja un vienlaikus arī Aspazijas labvēle) vēstulē K. Ulmanim ierosināja piedāvāt Rainim izglītības ministra posteni, neatkarīgi no sociāldemokrātu frakcijas atbalsta, pat ja Rainis atsātos, piedāvājums vien viņam dotu lielu morālistisku gandarījumu. Sarunā ar Kaiju Ulmanis sacīja, ka dziļi cienot Rainis kā dzejnieku un cilvēku, taču pārliecināt pilsoniskās frakcijas par šo kandidatūru nebus iespējams³⁹.

Raini togad iecēla par Izglītības ministrijas Mākslas departamenta direktoru, un viens no pirmajiem viņa uzdevumiem bija līdzdarboties Bulduru konferencē (1920. g. 7. aug. – 6. sept.), kurā Bulduru kazino telpās sanāca visu jaundibināto, bet starptautiski neatzīto Baltijas valstu, kā arī Somijas un Polijas pārstāvjus lemt par savstarpējo sadarbību, arī intelektuālajā jomā (sk. [40]). Bulduru konferenci rosināja un vadīja Latvijas ārlietu ministrs Zigfrīds Meierovics kopā ar Ministru prezidentu Kārli Ulmani, bet Rainis tika ievēlēts par kultūras un sociālo lietu komisijas priekšsēdētāju. Raiņa vadītā komisija apsprieda universitāšu mācībspēku un mācīblīdzekļu apmaiņu, nacionālo koledžu dibināšanu, materiālu vākšanu par konferējošo valstu mākslu, kopēju mākslas almanahu, mākslas izstāžu sarīkošanu un apmaiņu, mākslinieku, zinātnieku un avižnieku konferenču un kongresu rīkošanu, kopēju Baltijas mākslas un zinātnes biroja dibināšanu. Šie nodomi tika ierakstīti veselu mēnesi ilgušās konferences rezolūcijā (3. septembrī)⁴¹. Taču Rainim bija jāvilis komisijas darba rezultātos, turklāt lēmumus neparakstīja Lietuva un neratificēja ne Somija, ne Polija. Atskaitē par Bulduru konferenci t. s. Raiņa klubā (1920. gada 18. sept.) Rainis vērtēja rūgtus pārmetumus Somijai par tās augstprātīgo un noraidošo nostāju zinātnes konvencijas jautājumā, atsakoties palīdzēt kultūras ziņā zemāk stāvošām un karā vairāk cietušajām Baltijas valstīm⁴².

Par izglītības ministru Rainis kļuva tikai 1926. gada nogalē, turklāt viņa kandidatūra sākotnēji izraisīja iebildes pašu sociāldemokrātu frakcijā, un tikai Feliksa Cielēna kategoriskā iestāšanās par Raini ļāva atrisināt jautājumu pozitīvi: "Ulpe un vēl kāds norādīja, ka Rainis nav piemērots ministra amatam, jo viņš nekā nezināja no skolu prakses <...>. Atzīstot pilnos apmēros šos liederības motīvus [virzīt Raiņa vietā Kārli Dēķenu – J. S.], tomēr aizstāvēju Raiņa kandidatūru. Atgādināju Raiņa ciešanas 1923. gadā, kad mēs viņu neaicinājām valdībā. Otrreiz šādu konfliktu ar Raini nekādā ziņā nedrīkstam pieļaut. Turklāt Rainis ar savu morālo autoritāti un aizrautīgo garu varēs ļoti sekmēt demokrātijas nostiprināšanos mūsu skolās, it īpaši vidusskolās un augstskolās, no kurienes tagad nāk daudz fašistiski noskaņotu elementu", atceras Cielēns savos memuāros⁴³.

Raiņa izvēle par ministru attaisnojās pilnā mērā – viņš bija viens no darbīgākajiem, efektīvākajiem un tālredzīgākajiem izglītības ministriem pirmskara Latvijā. Turklāt jāievēro, ka Izglītības ministrija tolaik vienlaikus darbojās arī kā kultūras ministrija, kuras kompetencē bez skolām bija arī mākslas iestādes, teātri, Opera, bibliotēkas, arhīvi, Pieminekļu valde, Kultūras fonds, arī Latvijas augstskolas. Rainis, saprotams, pamatācentu lika uz skolām, uz izglītības demokratizāciju, izceļot principu, ka jāaudzina ne pavalstnieki, bet brīvi pilsoņi. Viņš izveidoja spēcīgu tautas izglītības reformu komisiju Raiņa Liepiņa vadībā, kura gan drīz pēc "kreisās valdības" krišanas izjuka. Nākamā izglītības ministra, sīvā Raiņa oponenta un bijušā LU rektora Augusta Teneteļa laikā iecerētās reformas tika apturētas vai pamazām ievīzītas citā gultnē.

Neskarot izglītības un kultūras reformu jomu, kura Latvijā joprojām ir aktuāla, tāpat kā Raiņa protežētā mazākumtautību izglītība un izglītība Latgalē (līdz Raiņa ministresānai tā neskaitījās prioritāra), minēsim "Academia – 200" gada norišu kontekstā trīs mazāk pamanītus Raiņa veikumus ministra amatā, kas vairāk saistījās ar zinātņu un akadēmisko dzīvi. Tās ir: 1) *Latviešu konvencijas vārdnīcas* aizsākšana; 2) Latvijas vācu privātaugstskolas – Herdera institūta legalizēšana; 3) Zinātņu akadēmijas dibināšanas jautājuma aktualizēšana Latvijā. Bez tam ar ministra Raiņa gādību tika izdalīti 20 ha meža zemju Bergos, lai aizsāktu reāli veidot Brīvdabas muzeju, kurp Pauls Kundziņš 1928. gadā varēja pārvest un uzstādīt pirmo etnogrāfisko celtni⁴⁴.

Zinātņu akadēmijas meti Latvijā

Doma par Zinātņu akadēmijas dibināšanu ir pavidējusi jau pašas Latvijas neatkarības sākumos, pirmā izglītības ministra K. Kasparsona laikā, kad tika spriests par Zinātņu komiteju (akadēmiju) pie Izglītības ministrijas. Ar 1920. g. 1. oktobri darbā stājās tās priekšsēdētājs J. Endzelīns, kura pienākums būtu "pārziņāt un atrisināt visus svarīgos jautājumus, kuri attiecas uz saskaņotu zinātniskās pētišanas un zinātniskās izglītības attīstību Latvijā". Taču LU Padome nevēlējās izcelt algu ziņā atsevišķus zinātniski veiksmīgākus profesorus un 1922. gadā toreizējā finansu ministra Ringolda Kalninga taupības režīma ietvaros šo pozīciju svītroja no IM budžeta. Tā tas turpinājās no gada uz gadu, par ko kritiski izsacījās profesori P. Zālīte, K. Balodis u. c.⁴⁵, taču, šķiet, gluži piemirsta ZA iecere nebija. Kad Raini 1925. gadā atbrīvoja no Nacionālā teātra direktora amata, viņš sprieda, ka toreizējais izglītības ministrs Arvids Kalniņš (vēlākais mežzinātnieks, akadēmiķis) varētu viņam kompensācijai izkārtot vēl nenodibinātās Latvijas Zinātņu akadēmijas priekšsēdētāja vietu (ieraksts dienasgrāmātā 1925. g. 17. jūnijā)⁴⁶.

1927. gada Latvijas ģenerālkonsuls Norvēģijā Arturs Vanags atrakstīja izglītības ministram Rainim par senen notikušo Kristiānijas (Oslo) zinātniskās biedrības pārtapšanu Norvēģijas Zinātņu akadēmijā, kura turklāt atzīmēja savu 70 gadu jubileju. Bez ievērojamiem zinātniekiem šīs ZA locekļu skaitā bija polārpētnieki F. Nansens, R. Amundsens, rakstnieks H. Ibsens u. c. Uz Vanaga rosinājumu dibināt zinātņu akadēmiju arī Latvijā, Rainis reaģēja zibenīgi, sniedzams interviju laikrakstiem "Jaunākās Ziņas" un "Sociāldemokrāts":

"Latvijas ģenerālkonsuls Norvēģijā piesūtījis ministrijai garāku rakstu par Zinātņu akadēmiju Norvēģijā, ierosinādams tādu dibināt arī Latvijā. Akadēmijai būtu liela nozīme zinātnieku izglītības padziļināšanas un izkopšanas darbā un tāpat arī valsts kultūrālā līmeņa pacelšanā. Norvēģijā tikpat daudz iedzīvotāju kā Latvijā, bet viņa spējis izsniegt lielas summas zinātnes veicināšanai. Zinātņu akadēmija profesoriem ir gandrīz tas pats, kas studentiem universitāte. Latvijā jautājums par Zinātņu akadēmijas dibināšanu vairākkārt pārrunāts. Principā tam piekritu un darīšu visu iespējamo, lai mūsu zinātniekiem būtu savs kopīgs centrs"⁴⁷.

Neaizmirsīsim, ka Rainis pats posās uz H. Ibsena jubilejas sviņībām Norvēģijā 1928. gada nogalē un tika arī mēģināts ievīzīt viņa Nobela prēmijas projektu. Diemžēl norvēģu piemērs Latvijā netika likts lietā, LU vadība un rektors Augusts Tentelis ministra ierosinājumam neatsaucās, arī Ministru kabinetes kopumā skeptiski vērtēja LU spējas nokārtot šo lietu. Raiņa laikā un vēlāk Zinātņu akadēmija Latvijā netika dibināta, kamēr prof. P. Šmits jau pēc Raiņa nāves neizveidoja 1932. gadā privātu zinātņu akadēmiju pie Rīgas latviešu biedrības⁴⁸, kurā Rainim, protams, vieta neatrastos. Valsts Zinātņu akadēmijas dibināšanu aktualizēja ministru prezidents Kārlis Ulmanis pēc Baltijas intelektuālās sadarbības konferences ieteikuma (Kauņā 1935. gadā), taču līdz pat LR bojāejai 1940. gadā oficiāla Zinātņu akadēmija Latvijā tā arī nodibināta netika⁴⁹. To dibināja tikai pēc kara, 1945.–1946. g. kā Latvijas PSR Zinātņu akadēmiju, un te jāpiemēta, ka šīs akadēmijas ilggadējam akadēmiķim – sekretāram Vilim Samsonam, lai cik pretrunīgi mēs viņu šodien nevērtētu, bija izšķirīga loma Raiņa akadēmisko rakstu izdošanā 1972.–1980. g.: bez viņa šāds izdevums nebūtu varējis tapt⁵⁰.

Turpinājums sekos
Atsaucas skat. internetā

PASNIEGTI DIPLOMI VALSTS EMERITĒTAJIEM ZINĀTNIEKIEM

23 septembrī svinīgā pasākumā Latvijas Zinātņu akadēmijā pasniedza diplomus šogad ievēlētajiem valsts emeritētajiem zinātniekiem. Pasākumu vadīja Valsts emeritēto zinātnieku padomes priekšsēdētāja akadēmiķe Baiba Rivža. Zinātniekus uzrunāja un diplomus un nozīmes pasniedza izglītības un zinātnes ministre Māriete Seile un LZA prezidents Ojārs Spārtiis
A.Edziņas foto

No pirmsākumiem

80 gadi ir dzīves pieredzes analīzes un vispārīguma laiks, vienlīga, vai tas attiektos uz personīgo, nozares vai vēl plašāku vispārīgumu. Akadēmiķis Elmārs Grēns savas 80. jubilejas priekšvakarā ar apģāda "Zinātne" palīdzību laidis klajā grāmatu "Ab Initio jeb kā mēs Latvijā izveidojām molekulāro bioloģiju". Ievadā (jeb "ievada vietā") autors raksta:

"Šis stāsts ir par to, kā Latvijā dzima šī tolaik visā pasaulē jaunā zinātnes nozare – molekulārā bioloģija – faktiski tūlīt pēc ģenētikas kā zinātnes aizlieguma noņemšanas Padomju Savienībā. Laikā, kad pasaules zinātnē risinājās galvu reibinoši notikumi, kas sniedza pirmo ieskatu dzīvības un iedzīvības noslēpumos. Laikā, kad atomu un molekulu valodā varēja sākt izprast dzīvā šūnā notiekošos informācijas saglabāšanas un pārneses procesus, tuvojoties cilvēces mūžsenajam sapnim – izprast dzīvo dabu kā pretstatu visapkārt esošai un it kā otrajam termodinamikas likumam pakļautajai nedzīvai pasaulei."

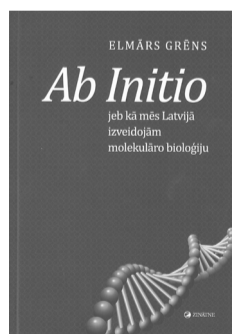
Grāmatā vijas divi paraleli stāstījumi. Viens – "kā gados jaunu entuziastu pulciņš radīja Latvijā vēl nebijušu, bet tolaik pasaules zinātnes topā atrodos nozari – molekulāro bioloģiju, turklāt pilnīgi no nulles, bez mūsdienās tik populārā termina – t. s. "tehnoloģijas pārneses". Faktiski mēs radījām to tā sakot, *ab initio* ("no sākuma"). Stāsts par uzdrīkstēšanos iet jaunus un tolaik vēl diezgan bīstamus ceļus, jo vēl nebūt ne tik senā pagātnē bija "raganu medības", kurās zinātnieki tika vajāti par novēršanos no "vienīgā

pareizā materialistiskā pasaules uzskata" un "kļāšanās Rietumu idealistiskajam pasaules uzskatam". Tādēļ tik svarīgs ir otrs stāstījums – par fonu, kāds bija izveidojies Padomju Savienībā komunistiskās partijas neklūdigajā vadībā. Ko vērtā ir tikai daudziem tā laika citātiem bagātā nodaļā "Kā izrēķinājās ar "veismanismu – morganismu"! Pilnīgs Orvels!

Akadēmiķis Jānis Stradiņš pirmsievada nodaļā "Elmāra Grēna atziņu grāmatu lasot..." raksta: "Var diskutēt, kas pārliecina vairāk – zinātnes vēsturnieka veikts sīkumains un skrupulozs avotu pētījums pēc arhīvu un oriģinālliteratūras pirmavotiem vai memuāru žanrs ar zināmu subjektīvismu un pietiekami brīvu vērtējumu. Domāju, ka šajā gadījumā Elmāra Grēna izvēle – atcerēties, apcerēt un izvērtēt savu zinātnieka mūžu no "astondesmitgadnieka" pieredzes augstumiem – ir bijis pareizākais ceļš, un mums jābūt pateicīgiem autoram, ka viņš šādu grāmatu ir iecerējis un uzrakstījis."

Akadēmiķis Raimonds Valters: "Es grāmatu izrāvu vienā naktī..."

Z.K.

IN MEMORIAM

Imants Meirovics

(11.06.1930.–24.09.2015.)

24. septembrī mūžībā aizgājis ilggadējais Rīgas Tehniskās universitātes/Rīgas Politehniskā institūta (RTU/RPI) profesors, Ķīmijas tehnoloģijas fakultātes dekāns, Latvijas Nopelniem bagātais tautas izglītības darbinieks, Latvijas Zinātņu akadēmijas (LZA) goda mecenāts profesors Imants Meirovics. Latvijā I. Meirovici pazīst kā ķīmijas tehnoloģijas izglītības organizatoru, pedagogu, ķīmijas vēstures popularizētāju, ilggadēju Latvijas Izglītības fonda (LIF) mērķprogrammas "Izglītībai, zinātnei un kultūrai" padomes priekšsēdētāju.

Imants Meirovics dzimis Rīgā. Beidzis A. Kronvalda Rīgas pilsētas 23. pamatskolu, vēlāk – Rīgas Industriālā tehnikuma Ķīmijas nodaļu. 1959. gadā absolvējis Rīgas Medicīnas institūta Farmācijas fakultāti, iegūstot farmaceita specialitāti, un sācis strādāt par inženieri LZA Organiskās sintēzes institūtā.

Kopš 1960. gada I. Meirovics ir saistīts ar RPI/RTU. Jaundibinātajai RPI Ķīmijas fakultātes G. Vanaga Diketona problēmu zinātniskās pētniecības laboratorijai bija nepieciešams tehniskais vadītājs, un I. Meirovics ieņēma šo amatu. Vēlāk viņš kļuva par jaunāko, tad – vecāko zinātnisko līdzstrādnieku. 1968. gadā I. Meirovics sāka strādāt par Organiskās ķīmijas katedras vecāko pasniedzēju.

No 1972. gada docents (no 1984. gada – profesors) I. Meirovics bija fakultātes dekāna vietnieks, no 1974. līdz 1993. gadam – ieņēma Ķīmijas fakultātes dekāna amatu. Strādājot par dekāna vietnieku un dekānu, I. Meirovicam nācās risināt plašu problēmu loku, kas bija saistīts arī ar Ķīmijas fakultātes otrā mācību korpusa celtniecību Ķīpsalā.

Lielu ieguldījumu profesors ir devis arī ķīmijas zinātnes popularizēšanā, izvērēt aktīvu zinātnisko darbību organiskās ķīmijas jomā. I. Meirovics publicējis vairāk nekā 230 zinātnisko darbu, to skaitā – divas mācību grāmatas, divas ķīmijas vēstures grāmatas un trīs mācību līdzekļus.

Atzīmējot RPI 125. gadadienu (1987. gadā), tika iedibināta Paula Valdena medaļa un prēmija, un Imants Meirovics kļuva par darbu izvērtēšanas un prēmijas piešķiršanas komitejas priekšsēdētāju.

I. Meirovics bijis arī pie Latvijas Ķīmijas vēstures muzeja dibināšanas šūpuļa.

1993. gadā I. Meirovics izveidoja LIF mērķprogrammu "Izglītībai, zinātnei un kultūrai" un līdz 2007. gadam bija tās priekšsēdētājs, vienlaikus pildot arī Latvijas Izglītības fonda valdes locekļa pienākumus.

Kopš 2007. gada I. Meirovics strādāja RTU Attīstības fondā, līdz pat mūža galam pildot projektu vadītāja pienākumus.

Rīgas Tehniskā universitāte

Latvijas Universitātes BIOĻĢIJAS INSTITŪTS izsludina konkursu uz akadēmiskajiem amatiem:

Bioloģija, molekulārā bioloģija (genomika, bioinformātika) – vadošais pētnieks – 1 vieta;

Bioloģija, hidrobioloģija (zoobentoss) – pētnieks – 1 vieta;

Bioloģija, augu fizioloģija (augu minerālā barošana) – zinātniskais asistents – 1 vieta.

Pieteikumi iesniedzami mēneša laikā no sludinājuma publicēšanas brīža Salaspilī, Miera ielā 3, 230.istabā, tālrunis – 67944988.

Pieteikumam pievienot:

- 1) biogrāfiju (*Curriculum vitae*);
- 2) zinātnisko grādu apliecināšanu dokumentu kopijas;
- 3) publicēto zinātnisko darbu sarakstu (2010–2015);
- 4) citas kvalifikāciju apliecināšanu dokumentu kopijas (pēc pretendenta izvēles).

E. Gudrinieces un A. Ieviņa stipendiju konkursa rezultāti

Latvijas Zinātņu akadēmijas Fonds, RTU Materiālzinātnes un lietišķās ķīmijas fakultāte un nodibinājums "Rīgas Tehniskās universitātes Attīstības fonds" š. g. 6. jūlijā un 7. septembrī laikrakstā "Zinātnes Vēstnesis" izsludināja konkursu stipendiju piešķiršanai 2015./2016. gadā. Izvērtējot saņemtos priekšlikumus, Ekspertu komisija rekomendēja un LZA Fonda valde nolēma piešķirt E. Gudrinieces un A. Ieviņa stipendiju ķīmijā un ķīmijas tehnoloģijā sekojošiem studentiem: **Kristeram Ozolam** un **Agnesei Stikutei**.

Aizstāvēšana

2015. gada 21. oktobrī plkst. 14.30 Latvijas Universitātes Akadēmiskajā centrā "Torņakalns" Jelgavas ielā 1, 702.aud. LU Bioloģijas zinātņu nozares promocijas padomes atklātā sēdē

INGA APINE

aizstāvēs promocijas darbu "**Vasarzaļo rododendru spraudēju pavairošanas potenciāls atkarībā no mātes augu un spraudēju apstrādes**" bioloģijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Recenzenti: *Dr.habil.biol.* Ģederts Leviņš (LU); *Dr. biol.* Anita Osvalde (LU Bioloģijas institūts); *Dr. biol.* Ina Alsiņa (LLU).

Ar darbu, sākot no 2015. gada 7. oktobra, varēs iepazīties LU Bibliotēkā Raiņa bulv. 19.

**

2015. gada 22. oktobrī, plkst.14.00 Latvijas Universitātes Ķīmijas fakultātē, Jelgavas ielā 1, 334. telpa, LU Ķīmijas zinātņu nozares promocijas padomes atklātā sēdē:

GUNTA KUNAKOVA

aizstāvēs promocijas darbu "**Lādiņnesēju transports bismuta halogenīdu nanovadu virsmas slāni un tilpumā**" ķīmijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Recenzenti: *Dr. habil. chem.* Māris Kļaviņš; *Dr. habil. phys.* Andris Šternbergs; *Dr. habil. Sigita Tamulevičus.*

Ar promocijas darbu var iepazīties Latvijas Universitātes bibliotēkā, Raiņa bulvārī 19.

**

2015. gada 22. oktobrī plkst. 15.00 Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijā, Krišjāņa Barona ielā 1, Ērģeļu zālē, promocijas padomes atklātā sēdē

ZANE PRĒDELE

aizstāvēs promocijas darbu "**Jāzeps Vītols kultūras atmiņas dinamika: kanoni un arhīvi**" mākslas zinātnes doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Recenzenti: *Dr.art.* Jānis Kudiņš, Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijas asociētais profesors; *Dr.hist.* Ineta Lipša, LU Latvijas vēstures institūta vadošā pētniece; *PhD. Kevin C. Karnes*, Emorija Universitātes (Atlanta, ASV) profesors.

Ar promocijas darbu var iepazīties JVLMA bibliotēkā un mājaslapā www.jvlma.lv.

**

2015. gada 22. oktobrī, plkst.16.00 Latvijas Universitātes Ķīmijas fakultātē, Jelgavas ielā 1, 334. telpa, LU Ķīmijas zinātņu nozares promocijas padomes atklātā sēdē:

ANTONS PODJAVA

aizstāvēs promocijas darbu: "**Cviterjonu tipa jonu šķidrumu ķīmiskās īpašības gāzes fāzē un pielietojumi elektroizmidzināšanas jonizācijas masespektrometrija**" ķīmijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Recenzenti: *Dr. ķīm.* Andris Actiņš; *Dr. ķīm.* Osvalds Pugovičs; *Dr. ķīm.* Vadims Bartkevičs.

Ar promocijas darbu var iepazīties Latvijas Universitātes bibliotēkā, Raiņa bulvārī 19.

**

2015. gada 22.oktobrī plkst. 14.00 RTU Mehānikas un mašīnzinātnes nozaru promocijas padomes atklātajā sēdē Rīgā, Ezermalas ielā 6k, 302 auditorijā

MARINA GRIŠČENKO

aizstāvēs promocijas darbu par tēmu: "**Hidroagregātu vibrodiagnostikas papildināšana ar ģeneratora gaisa spraugas monitoringu**" inženierzinātņu doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Recenzenti: profesors *Dr. sc. ing.* Rihards Indriksons (LJA); profesors *Dr. sc. ing.* Igors Tipāns (RTU); profesors *Dr. habil. sc. ing.* Rafal Chatys (Kielces TU, Polija)

Ar promocijas darbu var iepazīties RTU Zinātniskajā bibliotēkā, Ķīpsalas ielā 10; Valsts Nacionālajā bibliotēkā, Mūkusalas ielā 3 un internetā RTU mājas lapas <http://www.rtu.lv> sadaļā "zinātne".

**

2015. gada 23. oktobrī plkst. 16.00 Latvijas Kultūras akadēmijā Ludzas ielā 24, Rīgā, notiks Latvijas Kultūras akadēmijas Promocijas padomes atklātā sēde, kurā

LAILA NIEDRE

aizstāvēs promocijas darbu "**Die Rolle der deutschen Sprache in der Kommunikation der lettischen Wissenschaft im transkulturellen Kontext des 21. Jahrhunderts**" mākslas zinātņu doktora grāda iegūšanai.

Recenzenti: *Dr. sc. soc.* Anda Laķe; *Dr. habil. philol.* Benedikts Kalnačs; *Dr. habil. art.* Ojārs Spārtis.

Ar promocijas darbu var iepazīties Latvijas Kultūras akadēmijas bibliotēkā Ludzas ielā 24, Rīgā.

**

2015. gada 26. oktobrī pulksten 12.00 Rīgā, Aspazijas bulvārī 5, 502. auditorijā, LU Filozofijas zinātņu nozares promocijas padomes atklātā sēdē

ANNE SAUKA

aizstāvēs promocijas darbu "**Miesiskās patības ģeoloģija. Miesas eksistenciāli hermeneitiskie un ētiskie aspekti**" filozofijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Recenzenti: asoc. prof. *Dr. phil.* Raivis Bičevskis (Latvijas Universitāte); prof. *Dr. phil.* Velga Vēvere (Ekonomikas un kultūras augstskola); vadošā pētniece *Dr. phil.* Ella Buceniece (LU Filozofijas un socioloģijas institūts).

Ar promocijas darbu var iepazīties Latvijas Universitātes bibliotēkā, Raiņa bulvārī 19.

**

2015. gada 26. oktobrī pulksten 14.00 Rīgā, Aspazijas bulvārī 5, 502. auditorijā, LU Filozofijas zinātņu nozares promocijas padomes atklātā sēdē

ARTIS SVECE

aizstāvēs promocijas darbu "**Dzīvnieka ētiskais statuss un antropomorfizācijas problēma**" filozofijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Recenzenti: prof. *Dr. phil.* Igors Šuvajevs (Latvijas Universitāte); vadošā pētniece *Dr. phil.* Solveiga Krūmiņa-Koņkova (LU Filozofijas un socioloģijas institūts); prof. *Dr. phil.* Velga Vēvere (Ekonomikas un kultūras augstskola).

Ar promocijas darbu var iepazīties Latvijas Universitātes bibliotēkā, Raiņa bulvārī 19.

**

2015.gada 28.oktobrī plkst.14.00 Rīgas Stradiņa universitātes (RSU) Juridiskās zinātnes promocijas padomes atklātā sēdē Rīgā, Dzirciema ielā 16, Hipokrāta auditorijā

VALDIS VOINS

"Zinātnes Vēstnesis" redakcijas padome: akadēmiķis Juris Ekmanis (vadītājs), akadēmiķis Jānis Bērziņš, LZA kor.loc. Jānis Kristapsons, akadēmiķis Ēvalds Mugurēvičs, akadēmiķe Baiba Rivža, LZA kor. loc. Pēteris Trapencieris. Redakcija: Rīgā, Akadēmijas laukumā 1. Tālr. 67212706, 67225361, fakss 67821153.

aizstāvēs promocijas darbu "**Terorisma novēršanas un apkarošanas teorētiskās un praktiskās problēmas Latvijas Republikā un Eiropas Savienībā**".

Oficiālie recenzenti: Dr.jur. Jānis Grasis (RSU); asoc.profesors Dr.jur. Jānis Teivāns-Treinovskis (Daugavpils universitāte); Dr.jur. Anatolijs Kriviņš (Daugavpils pilsētas dome).

Ar promocijas darbu varēs iepazīties RSU bibliotēkā, RSU mājaslapā www.rsu.lv.

**

2015.gada 28.oktobrī plkst.16.00 Rīgas Stradiņa universitātes (RSU) Juridiskās zinātnes promocijas padomes atklātā sēdē Rīgā, Dzirciema ielā 16, Hipokrāta auditorijā

VITA NEMENOVA

aizstāvēs promocijas darbu "**Cesijas tiesiskā regulējuma modernizācijas virzieni Latvijā**".

Oficiālie recenzenti: Dr.jur. Inga Kudeikina (RSU); profesors Dr.jur. Valērijs Reingolds (Baltijas Starptautiskā akadēmija); asoc.profesore Dr.jur. Ingrida Veikša (Biznesa augstskola "Turība").

Ar promocijas darbu varēs iepazīties RSU bibliotēkā, RSU mājaslapā www.rsu.lv.

**

2015. gada 29.oktobrī plkst. 10.00 Latvijas Biomedicīnas pētījumu un studiju centrā, Rātsupītes ielā 1, konferenču zālē LU Bioloģijas zinātņu nozares promocijas padomes atklātā sēdē

LINDA ZAHARENKO

aizstāvēs promocijas darbu "**Perorāla antiidiabētiska medikamenta metformīna efektivitātes un panesamības farmakoģenētika**" bioloģijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Recenzenti: *PhD Ewan R Pearson* (Dundee Universitāte, Lielbritānija); *Dr.biol.* Edvins Miklaševičs (Rīgas Stradiņa Universitāte); *Dr.biol.* Dace Pjanova (Latvijas Biomedicīnas pētījumu un studiju centrs).

Ar darbu, sākot no 2015. gada 15.oktobra varēs iepazīties LU Bibliotēkā Raiņa bulv. 19.

**

2015. gada 29. oktobrī, plkst.14.00 Latvijas Universitātes Ķīmijas fakultātē, Jelgavas ielā 1, 334. telpa, LU Ķīmijas zinātņu nozares promocijas padomes atklātā sēdē:

ELĪNA PRIEDE

aizstāvēs promocijas darbu: "**Monokatjonu un dikatjonu jonu šķidrumu izmantošana C-C saites veidošanas reakcijās**" ķīmijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Recenzenti: *Dr. h. ķīm.* Gunārs Duburs, *Dr. ķīm.* Valdis Kokars, *Dr. h. ķīm.* Ļubova Ignatoviča.

Ar promocijas darbu var iepazīties Latvijas Universitātes bibliotēkā, Raiņa bulvārī 19.

**

2015. gada 29. oktobrī, plkst.16.00 Latvijas Universitātes Ķīmijas fakultātē, Jelgavas ielā 1, 334. telpa, LU Ķīmijas zinātņu nozares promocijas padomes atklātā sēdē:

ILONA DOMRACĒVA

aizstāvēs promocijas darbu: "**Selēna noteicošā loma struktūras – pretvēža aktivitātes pētījumos**" ķīmijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Recenzenti: *Dr. h. ķīm.* Andris Zicmanis; *Dr. ķīm.* Māris Turks; *Dr. ķīm.* Einārs Loža.

Ar promocijas darbu var iepazīties Latvijas Universitātes bibliotēkā, Raiņa bulvārī 19.

**

2015. gada 30. oktobrī, plkst. 10.00 Latvijas Lauksaimniecības universitātē Lauksaimniecības zinātņu nozares Laukkopības apakšnozares promocijas padomes atklātā sēdē Jelgavā, Lielā ielā 2, 123.auditorijā

ARTURS STALAŽS

aizstāvēs promocijas darbu "**Jāņogu ģints augiemkaitīgo Cecidophypsis ģints pumpurēču sugu sastāvs, izplatība un saistība ar saimniekaugiem Latvijā**" lauksaimniecības doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Recenzenti: ģaks Rašals, *Dr. habil. biol.*, Latvijas Universitātes profesors; Ineta Salmane, *Dr. biol.*, Latvijas Universitātes Bioloģijas institūta pētniece; Biruta Bankina, *Dr. biol.*, LLU Augsnes un augu zinātņu institūta profesore.

Ar zinātnisko darbu var iepazīties LLU Fundamentālajā bibliotēkā, Lielā ielā 2, Jelgavā un http://lufb.llu.lv/promoc_darbi.html

**

2015. gada 2. novembrī plkst.14.30 Rīgas Tehniskās universitātes Informācijas tehnoloģijas nozares promocijas padomes P – 07 atklātajā sēdē Rīgā, Sētas ielā 1, 202. auditorijā

DMITRIJS BĻIŽŅUKS

aizstāvēs promocijas darbu "**Sensoru tīklu tehnoloģiju pielietošana laika kritiskos uzdevumos**" inženierzinātņu doktora grāda iegūšanai.

Recenzenti: profesors, *Dr.habil.sc.ing.* Jānis Osis (Rīgas Tehniskā universitāte); profesors, *Dr.sc.ing.* Egils Stalidzāns (Latvijas Lauksaimniecības universitāte); profesors, *Dr. Žilvinas Bazaras* (Kauņas Tehnoloģiskā universitāte).

Ar promocijas darbu var iepazīties RTU Zinātniskajā bibliotēkā (Rīgā, Paula Valdena ielā 5) un internetā <http://www.rtu.lv> (Doktorantiem -> Promocija -> Promocijas darbi).

**

2015.gada 2.novembrī plkst.15.00 Rīgas Stradiņa universitātes (RSU) Medicīnas promocijas padomes atklātā sēdē Rīgā, Dzirciema ielā 16, Hipokrāta auditorijā

ARTŪRS UTINĀNS

aizstāvēs promocijas darbu "**Maģiskās domāšanas, ticības paranomālajam un kritiskās domāšanas dispozīcijas biežuma un izteiktības maiņa medicīnas studiju procesā**".

Oficiālie recenzenti: profesors *Dr.med.* Ģirts Brīģis (RSU); profesors *Dr.med.* Alfrēds Jānis Sīpols (LU); profesore *Dr.paed.* Zanda Rubene (LU).

Ar promocijas darbu varēs iepazīties RSU bibliotēkā, RSU mājaslapā www.rsu.lv

**

2015.gada 9.novembrī plkst.15.00 Rīgas Stradiņa universitātes (RSU) Medicīnas promocijas padomes atklātā sēdē Rīgā, Dzirciema ielā 16, Hipokrāta auditorijā

BAIBA SPRIŅĒ

aizstāvēs promocijas darbu "**Bezzobu apakšžokļa alveolārā kauļa apjoma novērtējums konusa stara datora tomogrāfijas attēlā**".

Oficiālie recenzenti: profesore *Dr.med.* Ilga Urtāne (RSU); profesors *Dr.habil.med.* Pēteris Apse (SIA "Adenta"); docents *Dr.med.* Olev Salum (Tartu universitāte, Igaunija).

Ar promocijas darbu varēs iepazīties RSU bibliotēkā, RSU mājaslapā www.rsu.lv.

Redaktore Zaiga Kipere.

"Zinātnes Vēstnesis".

Laikraksts iznāk kopš 1989. gada.

Reģistrācijas apliecība nr. 75.

Izdevējs: Latvijas Zinātnieku savienība.

"Science Bulletin" Association of Latvian Scientists.

E pasts: alma@lza.lv, lza@lza.lv

<http://www.lza.lv>

Indekss 77165.

Iespiests

SIA Zemgus LB